

Energisystem
Jenny Ivner, 08-677 25 72
jenny.ivner@energiforetagen.se

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks@regeringskansliet.se

Promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249)

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

Energiföretagen Sverige stödjer omställningen till cirkulära och fossilfria flöden av material och energi och betonar behovet av insatser redan i designstadiet för att omställningen ska vara möjlig. Under omställningstiden kommer material som inte är möjliga eller lämpliga att cirkulera att kräva behandling genom förbränning. Behandling genom avfallsförbränning med tillvaratagande av spillvärmens till fjärrvärme är en resurseffektiv systemlösning som har och kommer att ha en viktig roll i avfallssektorn under överskådlig tid. Energiföretagens viktigaste synpunkter i korthet:

- Förslaget om tvingande och kostnadsfri överlämning av utsorterat material till producentansvarsorganisationer avstyrks. Kostnad för eventuell eftersortering av förpackningar bör bekostas av producentansvaret då ersättning för återvinning av dessa förpackningar redan betalats av konsumenterna.
- Intentionen med förslaget att avfallslämnaren ska ha kunskap och dokumentation om avfall som lämnas till förbränning stöttas. Administrationen kring dokumentationskraven behöver dock vara rimlig.
- Över lag bör övergångsregler tillämpas för att minimera risken för att ingångna avtal behöver hävas och att administrativa resurser behöver läggas på att ta fram nya avtal.
- Krav på att kommunerna ska rapportera uppgifter om kommunalt avfall till förbränning tillstyrks. Energiföretagen Sverige anser också att kommunerna ska redovisa de växthusgasutsläpp som avfallsbehandlingen ger upphov till.

Generella kommentarer

Energiföretagen Sverige tackar för möjligheten att ge synpunkter på promemorian. Energiföretagen står till fullo bakom omställningen från en fossil och linjär ekonomi till resurseffektiva, cirkulära och förnybara energi- och materialflöden. Åtgärder som leder till ökad materialåtervinning och en mer cirkulär ekonomi välkomnas. Samtidigt vill vi framhålla avfallsförbränningens roll i att behandla avfall som inte kan eller bör materialåtervinnas och där det inte finns rimligt kostnadseffektiva materialåtervinningsmetoder, även framgent.

För att skapa förutsättningar för resurseffektivitet, ökad återanvändning och materialåtervinning behövs åtgärder tidigt i produkters livscykel genom till exempel design och materialval, möjlighet till reparation, fungerande andrahandsmarknad och tekniska metoder för materialåtervinning. Rätt design är både avfallsförebyggande och underlättar återanvändning. För att uppnå detta behövs styrmedel som exempelvis krav på ekodesign enligt (EU) 2024/1781 och producentansvar, men också förändrade affärsmodeller och attityder till återvunnet och återbrukat material.

Många produkter som nu finns i samhället och som sätts på marknaden idag är inte designade för cirkularitet. Energiföretagen vill betona att avfallsbehandling genom förbränning är, och kommer under många år framöver att vara, en viktig del av avfallssystemet för att hantera material som redan finns i samhället och som av olika anledningar inte kan eller bör återanvändas eller materialåtervinnas. En resurseffektiv behandling av restavfall bestående av material som är uttjänta eller innehåller farliga ämnen är förbränning med energiåtervinning där spillvärmes från behandlingen tas tillvara som fjärrvärme. Energiföretagen menar därför att avfallsbehandling genom förbränning som systemlösning har och kommer att ha en viktig roll i avfallssektorn under överskådlig tid.

Energiföretagen anser att det är viktigt att övergångsbestämmelser tillämpas när de nya reglerna träder i kraft. Om redan ingångna avtal gällande behandling av avfall behöver avslutas i förtid leder det till ökad administration och kostnader i form av nya och resurskrävande upphandlingsprocesser. Kostnader som i sin tur åläggs avfallssamfundet och avfallslämnande företag.

Specifika kommentarer till promemorians förslag

5.1 Avfallsproducenters ansvar förtydligas

Energiföretagen avstyrker förslaget om att den som genomför "förbehandling" eller "blandning" per definition ska definieras som avfallsproducent. Ansvar för hantering av avfallet bör följa den ursprungliga avfallsproducenten enligt nuvarande reglering, om inte annat avtalats. Om farliga ämnen upptäcks vid exempelvis eftersortering vid en förbränningsanläggning bör rimligtvis miljöansvaret fortfarande ligga på den ursprungliga avfallsproducenten, inte den som sorterat avfallet och upptäckt problemet.

Energiföretagen Sverige tillstyrker att en definition av vad som avses med fullständig behandling införs. Det är önskvärt att det finns tydlighet kring roller och ansvar för hela kedjan som avfallet genomgår, från det att avfallet uppstår till dess att det är omhändertaget, återvunnet eller behandlat.

8.2 Utsortering av avfall

Energiföretagen ställer sig tveksamma till att kravet på utsortering av brännbart avfall upphävs. Även om förbudet att deponera brännbart avfall flyttas kvarstår behovet att sortera ut brännbara fraktioner innan deponering. Ett krav på utsortering av brännbart innan deponering skulle ge mer tydlighet.

8.9 Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning

Energiföretagen anser att andemeningen med ett krav på "ytterligare sortering" är god då eftersortering av restavfall troligtvis kommer vara nödvändigt för att klara högt satta återvinningsmål. Utbyggd kapacitet för ytterligare sortering, exempelvis genom eftersortering vid förbränningsanläggningar, kan dock i praktiken vara vårt att uppnå på kort sikt då det idag saknas ekonomiska incitament för den typen av investering.

8.10 Mer förpackningsavfall från restavfall ska materialåtervinnas

Energiföretagen anser att det är bra att producentansvarsorganisationer är skyldiga att ta emot förpackningar, oavsett om förpackningen sorterats direkt av hushållet eller om den sorterats ut vid en eftersortering. Däremot avstyrker Energiföretagen att utsorterade förpackningar ska lämnas till kostnadsfria mottagningsplatser som producentansvarsorganisationer står för. Eftersortering av restavfall som görs för att minska mängden återvinningsbart material som går till förbränning innebär en kostnad. Att utan ersättning för den kostnaden tvingas lämna de utsorterade förpackningarna till en producentansvarsorganisation tar helt bort incitamenten för eftersortering och därmed att minska andelen förpackningar som går till förbränning. Energiföretagen anser att kostnaden för eftersortering i första hand ska bekostas av producentansvaret. En del av avgiften som betalats av konsumenter när de köpte förpackningen bör därför allokeras till den som eftersorterar avfallet och därmed möjliggör materialåtervinning. En skyldighet för producenterna att ersätta aktörer som eftersorterar restavfallet innebär ett incitament att designa förpackningar som är lätta att sortera rätt från början.

Energiföretagen anser att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att snarast komplettera föreskrifterna för ersättning för insamlat förpackningsavfall så att ersättningen också omfattar förpackningsavfall som sorterats ut från restavfall.

8.12 Mottagningskriterier för avfallsförbränningsanläggningar och samförbränningsanläggningar

Energiföretagen Sverige stödjer intentionen med förslaget att avfallslämnaren ska ha kunskap om det som lämnas till förbränning och att det ska finnas dokumentation kring ursprunget av restavfallet. Dock behövs en rimlighetsavvägning i dokumentationskraven för att minimera kostnadsdrivande

administration. Till exempel bör vissa uppgifter kunna regleras i avtal mellan avfallslämnare och mottagande anläggning. Uppgifternas riktighet kan kontrolleras vid behov. Ökad administrativ börda för avfallslämnare och ökade kostnader för kontroller av inkommande leveranser till behandlingsanläggningarna kan medföra ökad risk för illegal dumpning av avfall, vilket då skulle motverka hela syftet med de ökade kontrollerna.

11. Rapportering på avfallsområdet

Energiföretagen tillstyrker att kommunerna ska rapportera uppgifter om det kommunala avfallet. Energiföretagen anser att kommunerna även bör rapportera de utsläpp av växthusgaser som uppkommit vid behandling av det avfall som kommunen lämnat till förbränning, oavsett om behandlingen skett i den egna kommunen eller på någon annan plats. Syftet med en sådan rapportering är att synliggöra avfallshanteringens utsläpp hos avfallslämnaren och därmed skapa incitament för kommunerna att lämna avfall till materialåtervinning i stället för till förbränning. På motsvarande sätt bör företag inom till exempel hållbarhetsrapporteringen CSRD redovisa klimatpåverkan från det avfall som man lämnar till förbränning. Detta är i enlighet med Polluter Pays Principle och EU:s end-of-waste-kriterier.

Energiföretagen Sverige menar att det är viktigt att ta ett helhetsgrepp när det gäller klimatstatistik och klimatredovisning för kommuner och företag så att det är den som faktiskt kan påverka om avfall lämnas till materialåtervinning eller förbränning också är den som redovisar klimatpåverkan för sina val.

Lina Enskog Broman
Enhetschef, Energiföretagen Sverige